

Dr. Sotirović, Global Research: Faktory vplyvu mäkkej sily na politiku

- CZ24 News | 8. dubna 2023

Už najmenej dve posledné desaťročia je celosvetovo uznávané, že mäkká sila sa stala mimoriadne významným nástrojom v politike aj diplomacii v rukách mnohých štátov, ale najmä tých, ktoré môžeme nazvať veľmocami, pretože majú najväčší vplyv na globálnu politiku a medzinárodnú politiku.

Vynára sa však zásadná otázka: Aké sú hlavné faktory, ktoré priamo prispievajú k narastajúcemu vplyvu mäkkej sily v súčasnej diplomacii a následne medzinárodných vzťahoch? Spomedzi mnohých takýchto faktorov budú predstavené tri najlepšie faktory týkajúce sa ich dôležitosti vplyvu.

Top prvý faktor

Za rozhodujúci faktor možno označiť **vlastníctvo jadrovej energie**, ktorá potenciálne vedie k veľkej vojne, ktorej výsledky sú nepredvídateľné, a teda v podstate nepravdepodobné medzi svetovými veľmocami .

Ide o to, že so šírením jadrových zbraní hromadného ničenia ľudia hlboko zažili hrôzu vojen a štátne orgány si zároveň uvedomili, že je čoraz ťažšie dosiahnuť hlavné alebo dokonca akékoľvek politické ciele iba s použitím vojenskej sily, resp. hrozbou jej použitia.[i] Neznamená to však, že vojenská sila už nie je efektívna, ale v skutočnosti sa jej skutočné účinky výrazne znížili a podkopali v medzinárodných vzťahoch a globálnej politike po 2. svetovej vojne.

Ďalšou skutočnosťou je, že aj keď štát môže v niektorých prípadoch dobyť a obsadiť iný štát použitím vojenskej sily, **stalo sa zjavným problémom úspešného ovládnutia okupovaného územia, čo sa** napríklad jasne ukázalo v prípade tzv. Americká „vojna proti terorizmu“ v Afganistane (2001-2021).

Okrem toho v medzinárodných vzťahoch prevláda globálny étos nenásilia, ktorý má aspoň určitý vplyv na znižovanie reálnej možnosti použitia vojenskej sily, najmä tvrdej (jadrovej) sily na dosiahnutie určitých geopolitických alebo iných cieľov. Z tohto dôvodu napríklad v roku 1970 nadobudla platnosť Zmluva o nešírení jadrových zbraní (NPT) av roku 1995 bola predĺžená na neurčito.[ii]

Napokon, pokiaľ ide o otázku nákladov, použitie určitých ekonomických, kultúrnych a iných nevojenských prostriedkov vo forme mäkkej sily na dosiahnutie toho, čo orgány štátu chcú, je efektívnejšie a životaschopnejšie v porovnaní s klasickým spôsobom nátlaku a nátlaku. . V dôsledku toho mnohé štáty jednoducho radšej používajú mäkkú silu, ale nie tradičnú tvrdú silu.

Druhý najvyšší faktor

Druhým faktorom popularity a dôležitosti využívania mäkkej sily je popularizácia pokročilého vzdelávania práve z toho dôvodu, že v mnohých globálnych prípadoch takéto vzdelávanie vytvára veľmi priaznivé podmienky pre využitie mäkkej sily na realizáciu určitých cieľov. [iii]

S rozširovaním pokročilého vzdelávania a nárastom miery gramotnosti z globálneho hľadiska sa pre vybranú verejnosť a nielen elity stal oveľa jednoduchší prístup k informáciám, a teda aj k propagande. Pripomeňme si, že v tradičnej spoločnosti sú informácie aj vedomosti viac-menej

monopolizované a kontrolované určitými malými skupinami (môžu to byť napríklad náboženské authority). Civilizačný pokrok vyspelého vzdelávania a informačných technológií však zásadným spôsobom ničil monopol na informácie, a preto

Vzdelávanie je jedným z najúčinnějších spôsobov, ako produkovať a podporovať mäkkú silu.

Ľudia s vyšším vzdelaním vo všeobecnosti viac inklinujú k racionálnemu poznaniu prostredníctvom vlastného úsudku, ale aj k príťažlivo zabalenej politicko-ideologickej propagande mäkkej sily v dôsledku neustáleho vymývania mozgov masmédiami. Ich schopnosť rozhodovať sa medzi niektorými vhodnými a nevhodnými informáciami v zásade umožňuje ľuďom prijať rozumnejšie hodnoty, inštitúcie a spôsoby života podľa ich potrieb a presvedčení na základe určitých vedomostí. Neznamená to však, že si vybraná verejnosť podľa vlastného úsudku vždy vyberá najlepšie, ale v zásade je žiaduce, aby jej bolo umožnené hľadať lepší poriadok a lepší život.

Okrem toho, spolu s globálnym procesom demokratizácie, bolo veľmi možné, že domáce publikum využívaním svojej hlasovacej sily premení svoju víziu na politickú realitu a následne prinúti vlády, aby akceptovali ich vôľu. Podpora pokročilého vzdelávania, zvyšujúci sa počet vzdelaných ľudí podľa určitého vzdelávacieho systému a uvoľňovanie spoločenských štruktúr umožňujú na celom svete, že mäkká sila prostredníctvom vzdelávania a propagandy môže priniesť lepšie politicko-ideologické výsledky ako priame použitie tvrdá sila.

Horný tretí faktor

Tretím faktorom je silná, **penikavá a ohromujúca vplyvná sila informácií a vedomostí vo všeobecnosti, ale najmä dnes v ére internetu alebo veku informačnej revolúcie (IRA).**

Historicky, v čase stredoveku, mohol byť človek povýšený do hodnosti profesora len vďaka svojmu výhradnému monopolu na knihu. Pre porovnanie, dnes napríklad len v Číne vychádza viac ako sedem miliárd kníh.

Iste, informácie a vedomosti prúdia ľahšie a rýchlejšie ako zbrane a spôsoby myslenia a praktického konania ľudí je napokon ovplyvnený informáciami a znalosťami, ku ktorým majú prístup. Štátne orgány môžu v určitých prípadoch vylúčiť fyzický spôsob ovplyvňovania, ako sú donucovacie zásahy a obchodné obmedzenia (kvóty), ale na druhej strane je prinajmenšom v praxi veľmi nepravdepodobné, že by odmietli šírenie a penikanie verejných informácií. To je jeden z dôvodov, prečo masmédiá a informačný priemysel vo všeobecnosti majú extrémnu silu vplyvu v súčasných spoločnostiach na celom svete.

Medzi sprostredkovateľmi informácií a vedomostí treba jasne zdôrazniť, že globálna televízia a internet sú dva z ťažiskových účinných nástrojov, ktoré každý štát uprednostňuje na presadzovanie vlastných myšlienok a noriem. V podstate sú oba nástroje rozhodujúce pre použitie mäkkej sily.

Ako veľmi dobré príklady môžeme uviesť BBC a CNN ako určite dve celosvetovo najvplyvnejšie televízne stanice v súčasnom poriadku masmédií po studenej vojne. Bipolárny systém masmédií však spochybnila existencia sprostredkovateľov z niekoľkých krajín s rozvíjajúcim sa trhom, napríklad satelitná televízia Al-Džazíra so sídlom v Katare, ruský Sputnik a Russia Today alebo čínsky medzinárodný kanál CCTV. Je príznačné, že dnes čínska tlačová agentúra Xinhua vyzýva na spravodlivý globálny mediálny poriadok.

Vo veku rastúcej turboglobalizácie sa schopnosť niektorých krajín organizovať informácie a efektívnu komunikáciu môže ukázať ako relevantnejšia pre akumuláciu mäkkej sily. V skutočnosti sa svet po

roku 1990 javí ako „plochý“ a nie „pyramídový“ hierarchický systém byrokracie.

Štrukturálna sila založená na hierarchickom systéme sa stala do značnej miery neúčinnou s rýchlym horizontálnym šírením informácií a vedomostí, ktoré sú na nej založené. Okrem toho bola sociálna organizačná štruktúra nútená prispôbiť sa plochej situácii, čo uľahčuje použitie prenikajúcej mäkkej sily ako fyzickej tvrdej sily.

Vedomosti sú aktívom a zdrojom mäkkej sily pre všetky krajiny. Mäkká sila krajiny vo veľkej miere závisí od jej schopnosti poskytovať myslenie a vedomosti svojim občanom a v niektorých prípadoch aj zvyšku sveta. To, čo je mimoriadne dôležité pamätať, je historicky centrum poznania a propagandy zároveň centrom šírenia mäkkej sily!

Produkcia mäkkej sily rovnako vysoko súvisí s názorovými vodcami. Je potrebné zdôrazniť, že sila mienkotvorných vodcov pramení z ich dôveryhodnosti, spoľahlivosti a riešenia vecí verejných. V tradičných spoločnostiach mali mienkotvorní vodcovia na základe svojich náboženských povinností veľkú moc pri ovplyvňovaní mienky a myslenia ľudí, a teda aj ich správania.

Vladislav B. Sotirović

O autorovi: Dr. Vladislav B. Sotirović je bývalý univerzitný profesor vo Vilniuse v Litve. Je vedeckým pracovníkom v Centre geostrategických štúdií. Je pravidelným prispievateľom do Global Research.

Poznámky

[i] Termín šírenie jadrových zbraní sa konkrétne vzťahuje na šírenie jadrových zbraní a vo všeobecnom zmysle na šírenie jadrových technológií a znalostí, ktoré by mohli byť použité na vojenské účely. Napriek tomu, ak hovoríme o šírení, najviac sa obáva jeho horizontálneho charakteru, čo prakticky znamená šírenie jadrových zbraní do štátov, ktoré ich ešte nevlastnia. Naopak, vertikálna proliferácia sa týka zvyšovania počtu alebo šírenia jadrových zbraní štátmi s jadrovými zbraňami. Vertikálne šírenie jadrových zbraní sa však od ukončenia pretekov v zbrojení o supervelmoci stalo menej dôležité, hoci pomalé odzbrojovanie znepokojuje štáty bez jadrových zbraní.

Šírenie jadrových zbraní je v zásade kontrolované Zmluvou o nešírení jadrových zbraní (NPT). Zmluva o nešírení jadrových zbraní uznáva päť jadrových štátov veľmocí, no niektoré štáty sú stále mimo NPT a majú rozvinuté jadrové kapacity. Vyhliadka na jadrové zbrane v rukách teroristických organizácií (napríklad al-Kájdý) vyvoláva v medzinárodnom spoločenstve skutočné obavy. Šírenie jadrových zbraní sa však celosvetovo považuje za problém v skutočnosti práve z dôvodu strachu, že zvýši pravdepodobnosť použitia jadrových zbraní.

Existujú odborníci na medzinárodné vzťahy, ktorí tvrdia, že šírenie jadrových zbraní by mohlo zvýšiť úroveň medzinárodnej bezpečnosti politikou šírenia paralyzujúcich účinkov odstrašovania v regiónoch, v ktorých je inak vysoká pravdepodobnosť opakujúcej sa konvenčnej vojny. Kvôli úzkemu prepojeniu medzi civilnou a vojenskou jadrovou technológiou sú mnohé štáty schopné skrátiť čas potrebný na získanie jadrovej zbrane získaním radu jadrových technológií na civilné účely. V skutočnosti už existuje niekoľko štátov, ktoré dosiahli takzvaný „prahový stav“, v ktorom buď majú neohlásené spôsobilosti jadrových zbraní, alebo ich môžu v prípade potreby extrémne rýchlo vyvinúť.

[ii] Treba poznamenať, že NPT má dva typy signatárov: 1) štáty, ktoré testovali jadrové zbrane pred rokom 1967 alebo štáty s jadrovými zbraňami (NWS – Čína, Francúzsko, Rusko, USA a Spojené kráľovstvo); a 2) štáty bez jadrových zbraní (NNWS). Napriek tomu si podľa NPT NWS krátkodobo

ponechajú svoje jadrové zbrane, ale zaviazu sa k odzbrojeniu. Rovnako tak nesmú pomáhať iným štátom získať jadrové zbrane. NNWS sa zaväzuje nikdy nepriať ani vyvíjať jadrové zbrane a akceptovať inšpekcie Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) na overenie tohto záväzku. Tento záväzok im však nezakazuje rozvíjať kapacity jadrovej energie – t. j. jadrové kapacity na civilné účely.

V praxi sú NNWS veľmi nespokojné s blokom krajín nazývaným NWS v rámci NPT z dôvodu pomalého pokroku v ich jadrovom odzbrojení podľa zmluvy. NPT má 187 signatárov, no stále ju nepodpísali štyri štáty: Izrael, Kuba, Pakistan a India. Severná Kórea odstúpila od NPT v roku 2003. Čo sa týka jadrových testov v Pakistane a Indii v roku 1998, ako aj skutočných jadrových zbraní Izraela, naďalej to znižuje úspešnosť NPT a spôsobuje bezpečnostné obavy NNWS. To isté možno povedať o stiahnutí Severnej Kórey a neskoršom testovaní jadrových zbraní, keďže všetky takéto prípady znižujú vieru v účinnosť NPT.

[iii] Vzdelávanie je dnes hlavným odvetvím vo všetkých krajinách G7 a stáva sa ním v niekoľkých štátoch s rozvíjajúcimi sa trhmi. Za posledných 30 rokov čoraz viac ľudí získalo stredoškolské vysvedčenie, po ktorom nasledovali vyššie odborné tituly. Vzdelávanie sa však stalo sociálnou inštitúciou, a preto veľmi vhodné na dosiahnutie základných cieľov pomocou mäkkej sily v rámci vzdelávania.

Vzdelávanie má však, podobne ako v iných spoločenských inštitúciách, manifestné (otvorené, deklarované alebo oficiálne) aj latentné (neoficiálne, skryté). Ústrednou zjavnou funkciou vzdelávania je určite odovzdávanie vedomostí. Inými slovami, školy učia študentov čítať, hovoriť, cudzie jazyky alebo robiť nejaké praktické práce atď.

Vzdelávanie má však ešte jeden dôležitý prejav: udeľovanie statusu. Okrem týchto zjavných funkcií školy plnia množstvo latentných funkcií, ako je prenos kultúry a kultúrnych hodnôt, podpora určitých sociálnych a/alebo politických myšlienok, udržiavanie sociálnej kontroly alebo pôsobenie ako agenti zmeny. Preto sú tieto latentné funkcie škôl a vzdelávania v skutočnosti základným rámcom pre šírenie mäkkej sily.

Vzdelávanie ako sociálna inštitúcia však plní jednu veľmi významnú funkciu – prenášanie dominantnej kultúry. Školský systém vystavuje každú generáciu mladých ľudí existujúcim oficiálnym normám, presvedčeniam, štandardom a hodnotám určitých kultúr, ale zvyčajne väčšinovej skupiny. V mnohých multikultúrnych, multikonfesionálnych alebo multietnických spoločnostiach existujú dve základné otázky týkajúce sa vzdelávacieho systému: 1) Ktoré myšlienky a hodnoty musia byť základom výučby?; a 2) Akú kultúru by mali školy a univerzity šíriť?

Vzdelávanie v mnohých krajinách priamo slúži latentnej funkcii podpory sociálnej a politickej integrácie transformáciou populácie zloženej z rôznych rasových, etnických a náboženských skupín na spoločnosť, ktorej členovia sa delia. Do určitej miery napríklad spoločná identita založená na niektorých princípoch vrátane čisto politického občianstva. Školský systém v mnohých krajinách, ako napríklad v USA, tradične zohráva významnú funkciu pri socializácii detí imigrantov do hodnôt, noriem a presvedčení dominantnej kultúry – kultúry majoritnej populácie.

Myšlienkou takejto praxe je, že spoločná identita a sociálna integrácia podporovaná vzdelávaním podporuje spoločenskú stabilitu a konsenzus. Inými slovami, dôležitosť vzdelania z veľmi sociologického hľadiska spočíva v tom, že vzdelanie, a najmä učenie sa histórie študenti získavajú pochopenie spoločných hodnôt v spoločnosti, spájajúc množstvo samostatných jednotlivcov. Tieto spoločné hodnoty zvyčajne zahŕňajú náboženské a morálne presvedčenie a zmysel pre sebadisciplínu. Vzdelávanie ako mäkká sila preto umožňuje študentom osvojiť si spoločenské pravidlá a kultúrne hodnoty, ktoré prispievajú k fungovaniu spoločnosti, ale v mnohých prípadoch aj

k realizácii určitých politických cieľov.

Každý súčasný vzdelávací systém má však brzdiaci účinok, ktorý sa prejavuje najmä v takzvanom „skrytom kurikule“, ktorý funguje viac-menej ako soft power. V praxi je školský systém veľmi byrokratický a väčšina učiteľov sa pri udržiavaní poriadku spolieha na oficiálne pravidlá a nariadenia škôl. Potreba kontroly a disciplíny má v mnohých prípadoch prednosť pred procesom učenia. Ak sa však učitelia zameriavajú na dodržiavanie pravidiel a oficiálnych hodnôt presadzovaných spoločnosťou a/alebo štátom, študenti aj učitelia sa v skutočnosti stávajú obeťami „skrytých osnov“ alebo noriem správania, ktoré sa považujú za spoločnosti a sú nenápadne vyučované v školách.

Správny vzdelávací systém je dynamikou inovácií, a preto prispieva k vytváraniu nových poznatkov, čo je nevyhnutná požiadavka na ich využitie ako mäkkej sily. Napríklad USA využívajú svoj systém vzdelávania pre zahraničných študentov ako nástroj politicko-ideologickej mäkkej sily na presadzovanie amerických hodnôt. Neexistujú však žiadne priame dôsledky, že títo zahraniční študenti budú akceptovať proamerické postoje a hodnoty, keď vyštudujú a (ak) sa vrátia do svojich domovských krajín, ale sú skutočne silou, ktorú nemožno ignorovať v procese propagácie USA. (sub)kultúra, postoje a hodnoty.

Napokon, popularizácia určitých jazykov sa zvyčajne považuje za veľmi priaznivý nástroj na akumuláciu mäkkej sily. Historicky, keďže Ch. Kolumbovým objavením Ameriky v roku 1492 bola španielčina v Európe mimoriadne užitočná ako obchodný jazyk. Francúzsky jazyk ako *lingua franca* bol medzinárodným jazykom diplomacie aj práva; po druhej svetovej vojne sa anglický jazyk stal globálnym jazykom v medzinárodnej komunikácii všeobecne.

Dnes je angličtina úradným jazykom (alebo jedným z úradných jazykov) v 45 štátoch sveta, po čom nasleduje skutočnosť, že 1/3 svetovej populácie hovorí anglicky. V dôsledku toho je dnes anglický jazyk *lingua francasvetove*, zo sveta. Na druhej strane viac ako 1,4 miliardy ľudí (asi 1/5 svetovej populácie) hovorí čínsky ako materinský jazyk, ale väčšina čínsky hovoriacich žije v Číne, a preto internacionalizácia čínskeho jazyka ako nástroja mäkkej moci sa v skutočnosti nevyrovná úlohe angličtiny alebo francúzštiny.

Napriek tomu je jasné, že jazyk a mäkká sila sa navzájom posilňujú vo vzťahu príčina-následok. Jedným slovom, popularizácia určitých jazykov môže byť veľmi prospešná pre akumuláciu a/alebo rozširovanie mäkkej sily v oblastiach politiky, kultúry a ideológie.

AUTOR: Dr. Vladislav B. Sotirović

[ZDROJ](#)

Překlad: S.S.